
Peter Smulders en Bram Steijn*

De inhoud van TvA: divers genoeg?

Snijdt het Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, gezien de 'missie' van het blad, de juiste onderwerpen aan?

Wij 'reviewen' de laatste drie jaar TvA en komen met een aantal wensen. TvA wil – zo zegt de formule van het blad - vanuit een sociaal-wetenschappelijke invalshoek aandacht besteden aan vraagstukken betreffende de arbeidsmarkt, arbeidsorganisatie, arbeidsverhoudingen en het arbeidsbestel. Actualiteitswaarde en beleidsgerichtheid worden daarbij van belang gevonden. TvA is dus niet expliciet een tijdschrift voor arbeidssociologen, maar stelt zich ook open voor economen, psychologen, bedrijfskundigen alsook voor beleidsmakers die over arbeidsvraagstukken willen publiceren.

Daarmee wil TvA zich breder opstellen dan bijvoorbeeld Gedrag & Organisatie (G&O), dat duidelijk een tijdschrift zegt te willen zijn voor (sociale, economische, arbeids- en organisatie)-psychologen. De auteurs van G&O zijn over het algemeen – een enkele socioloog en bedrijfskundige uitgezonderd – afkomstig van de vakgroepen Arbeid en Organisationspsychologie van de Nederlandse universiteiten.

Een eenvoudige auteursanalyse laat zien dat TvA er inderdaad in slaagt om naast sociologen ook economen en bedrijfskundigen als auteur of als columnist aan te trekken. Tevens maken beleidsmakers en niet-academische onderzoekers (van het ministerie van SZW, SER, SCP, WRR, vakcentrales, TNO) redelijk vaak hun opwachting in TvA. Het percentage A&O-psychologen blijft helaas relatief achter in de kolommen van TvA.

Waarom heeft TvA de laatste drie jaar aandacht besteed? De absolute topper van deze pe-

riode was het thema 'arbeidsmarkt'. Dat scoorde hoog met winnaars en verliezers, mannen en vrouwen, ouderen en laag opgeleiden, de kansen van afgestudeerden, de achterstand van etnische minderheden of allochtonen, *outplacement*, *employability* en emancipatiebeleid in relatie tot de arbeidsmarkt, sekse en loopbaan, *downsizing* en werkgelegenheid, de Europese werkgelegenheidsstrategie, werk en armoede, en werkgelegenheidssubsidies.

Daarna kwamen in volgorde de volgende thema's aan de orde:

- arbeidsvoorwaarden en beloningsvraagstukken;
- medezeggenschap en vakbondsproblematiek;
- inzetbaarheid of *employability*;
- ICT, telewerken en computergebruik;
- scholing en opleiding;
- werktijden en tijdsdruk;
- kwaliteit van de arbeid;
- emancipatie en de positie van vrouwen.

Verder lukt het ons relatief vaak aandacht te besteden aan de toepassing en de politieke en beleidsimplicaties. Het recente themanummer over twintig jaar Wassenaar was daar een goed voorbeeld van. TvA blijkt dus meer te zijn dan een wetenschappelijk vakblad. Validatie van instrumenten is wat schaars. Beleidsrelevantie komt des te meer aan bod.

Veel minder lag het accent de laatste jaren in TvA op de sociale zekerheid (slechts één artikel over de WAO en één over integratie van langdurig zieken), arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen. Ook personeels- en organisatievraagstukken kwamen relatief weinig in

* Peter Smulders en Bram Steijn zijn beiden lid van de redactie van TvA.

TvA aan de orde. Dit komt wellicht omdat daarvoor in Nederland gespecialiseerde tijdschriften bestaan, als Tijdschrift voor HRM en M&O Tijdschrift voor Management en Organisatie.

Het voorliggende nummer bevestigt deze analyse van de inhoud van TvA. De vier 'reguliere' artikelen zijn onder het hoofdje 'arbeidsmarkt' te scharen. Drie daarvan stellen bovendien op de een of andere wijze de relatie tussen onderwijs (c.q. bedrijfsopleidingen) en arbeidsmarkt aan de orde.

De andere twee artikelen horen daarentegen thuis in de themaserie Combineren en balanceren, een van de themaseries waarmee de redactie poogt meer systematiek aan te brengen in de onderwerpen die aan de orde komen. We hopen daarmee nieuwe vergezichten te openen.

Ook het thema sociale zekerheid wil de redactie de komende jaren meer accent gaan geven. Verzuim, arbeidsongeschiktheid, reïntegratie en de organisatie van de sociale zekerheid verdienen meer aandacht in onze kolommen. Hier wordt in een van de komende nummers op teruggekomen.

Nieuwe initiatieven zijn er dus zeker. Een vierstal wensen blijft er toch over, waarbij wij een oproep aan schrijvende lezers willen doen. Ten eerste verdient de Europese dimensie versterking in TvA. 'We worden steeds meer geregeerd uit Brussel' is bijna een gemeenplaats geworden, maar we zouden het meer zichtbaar moeten maken in onze artikelen en tijdschriften. Dit moet ook kunnen, want steeds meer onderzoeken worden in breed of beperkt Europees verband – soms in opdracht van Europese instanties – ondernomen en gepubliceerd. De *European Survey on Working Conditions* die in 1992, 1996 en 2000 uitgevoerd werd onder een steekproef van circa duizend werkenden per EU-land, omvat relevant materiaal om te laten zien hoe Nederland er voor staat op het gebied van arbo, werkdruk, werktijden, arbeid en zorg et cetera ten opzichte van andere Europese landen. Ook andere internationaal-vergelijkende onderzoeken lopen of zijn uitgevoerd. Vaak zijn de databestanden vrij goedkoop of gratis aan te schaffen. Onderzoekers zouden er meer gebruik van moeten maken.

Ten tweede zouden we in TvA meer willen zien over de problematiek van specifieke be-

drijfstukken. We weten dat bijvoorbeeld het onderwijs en de gezondheidszorg, om er maar twee te noemen, vaak in problematische zin in het nieuws zijn. Werkdruk, agressie van klanten, emotionele belasting, personeelsverloop, verzuim en arbeidsongeschiktheid zijn daar nogal eens sleutelwoorden. Bovendien heeft het laatste kabinet-Kok in 1999 zo'n 250 miljoen gulden uitgetrokken om met de Arboconvenantenaanpak de problematiek van werkdruk, RSI, verzuim en reïntegratie per bedrijfstak aan te pakken. Er zijn meetinstrumenten ontwikkeld, voor- en nametingen toegepast, er worden deskundige begeleiders ingehuurd. In meer dan vijftig bedrijfstakken wordt al een paar jaar gewerkt aan deze problematiek. We zouden er graag wat meer van terug willen zien in TvA.

Ten derde kunnen in TvA de thema's aan bod komen die ook in de arbeids- en organisatiepsychologie aan Nederlandse universiteiten onderwerp van onderzoek zijn. Te denken valt aan *topics* als arbeidsmotivatie en arbeids-ethos, werkdruk, werk- en rusttijden, overwerk, mentale en emotionele belasting, psychische vermoeidheid, stress en burnout, conflicten en agressie op het werk, verloop en verzuim, arbeidsproductiviteit et cetera. Omdat TvA vanuit sociaal-wetenschappelijk perspectief aandacht aan arbeid wil besteden, kunnen deze onderwerpen zeker een rol spelen in het blad.

Ten slotte willen we een oproep doen uitgaan naar het management en de onderzoekers werkzaam bij de circa vijftien niet-universitaire bureaus in Nederland die zich bezighouden met beleidsonderzoek. Deze bureaus voeren per definitie beleidsrelevant onderzoek uit voor gemeenten, provincies, ministeries en branches. Een deel van dit type onderzoek is helaas vertrouwelijk, een ander deel wordt in beperkte oplage gepubliceerd door de bureaus zelf of door overheidsinstanties. Deze gebrekkige verspreiding vormt uiteindelijk een bedreiging voor de accumulatie van kennis die in een informatiesamenleving noodzakelijk is. Een betere verspreiding van bevindingen uit (commercieel) beleidsonderzoek is echter uiteindelijk in ieders belang. Het zou daarom goed zijn als deze bureaus af en toe zouden proberen om hun onderzoeksrapporten in artikelvorm aan te bieden aan tijdschriften als TvA.